

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το Κείμενο 2, η συμβολή της τηλεόρασης στην ελληνική κοινωνία είναι θετική, καθώς:

- Στον ψυχαγωγικό τομέα, οι σειρές βοηθούν στην υπέρβαση στερεοτύπων.
- Με τη βοήθεια της Τέχνης καθιστά αντιληπτές τις κοινωνικές αλλαγές.
- Προβάλλονται αντιλήψεις για τη θέση της γυναίκας, το δικαίωμα στον έρωτα, τη διαφορετικότητα, ζητήματα για τα οποία δυσκολεύονται οι άνθρωποι να μιλήσουν.
- Αποτελεί μέσο που στρέφει την προσοχή του κόσμου σε ζητήματα που σχετίζονται με την κοινωνική εξέλιξη.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το παράδειγμα που διατυπώνεται στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 έχει στενή λογική σχέση με τα προηγούμενα νοήματα, καθώς λειτουργεί ως τεκμήριο/επιβεβαίωση της θετικής συμβολής της τηλεόρασης στην υπέρβαση στερεοτυπικών αντιλήψεων. Αξιοποιείται το παράδειγμα μιας παλαιότερης ελληνικής σειράς, με τίτλο «Ψίθυροι καρδιάς», που είχε ως θέμα τον έρωτα ανάμεσα σε έναν μπαλαμό και μια τσιγγάνα, ανατρέποντας στερεότυπες αντιλήψεις για τον έρωτα.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αμφίδρομη: αμφίπλευρη, αμοιβαία.

Έσπασαν: ανέτρεψαν, κατέλυσαν.

Ξεπήδησαν: προβλήθηκαν, ξεπρόβαλλαν.

Ευημερία: πρόοδος, ανάπτυξη.

να φέρνει: να προκαλεί, να δημιουργεί.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.
- Αφόρμηση από το κείμενο ή μια γενική αναφορά στον πρόλογο.
- Η κατάλληλη τεκμηρίωση με παραδειγματικές αναφορές και επιχειρήματα.
- Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου (χωρίς να αποκλείεται και οικείο ύφος λόγω των αποδεκτών, που είναι και οι συμμαθητές/-τριες).
- Η προσφώνηση στους συμμαθητές/-τριες στην αρχή του κειμένου (κειμενικό είδος: κείμενο που θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο του σχολείου).

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.
- Ένας γενικόλογος πρόλογος.
- Η έλλειψη τεκμηρίωσης με παραδείγματα και επιχειρήματα.
- Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Τα ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν στην ανατροπή στερεότυπων αντιλήψεων, διότι:

- Ασκούν μεγάλη επιρροή στην κοινή γνώμη.
- Η εικόνα που προβάλλουν για την κοινωνία διαμορφώνει συνειδήσεις, στάσεις, αξίες και συμπεριφορές.
- Ως αντανάκλαση της κοινωνίας αποτυπώνει τις αλλαγές που σημειώνονται σε ζητήματα σχετικά με την ισότητα της γυναίκας, τη διαφορετικότητα, τον έρωτα, ανατρέπει στερεότυπες ιδέες και μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο απελευθερωμένη στάση.

Υπό ποιες προϋποθέσεις:

- Η εικόνα που προβάλλεται για την κοινωνία να είναι αντικειμενική και πολυδιάστατη.
- Να είναι σωστή η ενημέρωση.
- Ποιοτική η ψυχαγωγία, με προσεγμένες εκπομπές και σειρές.

- Να μην προβάλλεται δραματοποιημένα από τις ειδήσεις η επικαιρότητα, ώστε να καλλιεργείται γενικευμένος φόβος και προκαταλήψεις σε βάρος κοινωνικών ομάδων (π.χ. σύνδεση των μεταναστών με την εγκληματικότητα).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

- **«Γρήγορα-γρήγορα τρέχαν το βράδυ να μαζωχτούνε γύρω στην κλώσσα τους»:** Η συνοικία των Εβραίων στα Γιάννενα χαρακτηρίζεται με τη μεταφορά «κλώσσα», μεταφορά που θέλει να τονίσει το αίσθημα ασφάλειας που ένιωθαν στον μαχαλά τους οι Εβραίοι.
- **«ο μαχαλάς τους ερημωνόταν»:** Με τη μεταφορά τονίζεται από τον συγγραφέα με παραστατικό τρόπο ότι το βράδυ κανένας δεν κυκλοφορούσε στη συνοικία των Εβραίων, καθώς όλοι βρίσκονταν μέσα στα σπίτια τους για λόγους ασφάλειας.
- **« ο δυτικός άνεμος ερχόταν... ξεσπούσε στον οβραίικο μαχαλά βουίζοντας μέσα στα σκοτεινά χαγιάτια και τις σαραβαλιασμένες στέγες, γιομάτος όνειρα ταραγμένα.»:** Το ρήμα «ξεσπούσε» με υποκείμενο τον «άνεμο» δημιουργεί το εκφραστικό μέσο της προσωποποίησης, με την οποία δηλώνεται η σφοδρότητα του ανέμου. Η μετοχή «βουίζοντας» συμπληρώνει την προσωποποίηση του ανέμου με μια ηχητική εικόνα και δημιουργεί το αίσθημα της απειλής, καθώς ο σφοδρός άνεμος μέσα στη νύχτα προκαλεί μια μυστηριακή και τρομακτική ατμόσφαιρα, που δικαιολογεί τόσο τις «σαραβαλιασμένες» στέγες όσο και τα «ταραγμένα όνειρα» (μεταφορές με τις οποίες αποδίδονται οι επιπτώσεις του ανέμου τόσο στον εξωτερικό όσο και στον εσωτερικό χώρο των σπιτιών των Εβραίων).
- **«Κι από τις αρχές της άνοιξης ως το τέλος του καλοκαιριού, ο ύπνος του μαχαλά λικνιζότανε μέσα στην ατέλειωτη συναυλία των βατράχων»:** Με την προσωποποίηση του ύπνου (εκφράζεται αντίστοιχα ο ύπνος των Εβραίων στα σπίτια τους στον μαχαλά) και τη μεταφορά «λικνιζότανε» (που θυμίζει μωρό στην κούνια) αποδίδεται η εικόνα της συνοικίας τα βράδια της περιόδου από την άνοιξη ως και το καλοκαίρι, όταν οι Εβραίοι κοιμούνται με το νανούρισμα των βατράχων (συναυλία των βατράχων: μεταφορά).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χατζή γίνεται σαφής αναφορά της υποτιμητικής και παραδόπιστης διάθεσης των ντόπιων Ελλήνων προς τους Εβραίους, αν και δεν έλειπαν οι δοσοληψίες με αυτούς. Οι άλλοι κάτοικοι της πόλης τούς θεωρούσαν

υπαίτιους για πολλά δεινά, αλλά δεν τους πείραζαν, δηλ. δεν ασκούσαν βία εναντίον τους (τονίζεται με την επανάληψη του ρήματος «πειράζω», μία φορά σε γ' ενικό ρηματικό πρόσωπο και σε μία περίπτωση σε α' πληθυντικό πρόσωπο, που δηλώνει ότι ο αφηγητής ανήκει στην ομάδα των ντόπιων κατοίκων της πόλης). Εντύπωση προκαλεί η στάση των Εβραίων, οι οποίοι ζουν και κινούνται κυρίως στα στενά όρια του μαχαλά (συνοικίας) τους στο κάστρο της πόλης, ακόμη και οι πλούσιοι, γιατί με αυτό τον τρόπο ένωσαν ασφάλεια (... από κει, από τα οβραϊκά τα δικά τους, κανένας δεν ξέκοβε, δεν πήγαινε παραπέρα, δεν χώριζε από τους άλλους. - Εδώ είναι η κλώσσα, τους έλεγε ο Σαμπεθαί Καμπιλής. Και το 'βρισκαν όλοι σωστό και σοφό με την κλώσσα του - πού να πας και να χάνεσαι μέσα στους ξένους;).

Τόσο στην αρχή, όσο και στο τέλος του αποσπάσματος, φαίνεται ότι ο αφηγητής αντιμετωπίζει με συμπάθεια την κοινότητα των Εβραίων. Ειδικότερα, η παραδοχή «όχι, δεν τους πειράζαμε εμείς» και ο τρόπος με τον οποίο, ειδικά στην τελευταία παράγραφο, αποδίδεται η εικόνα του μαχαλά σε όλες τις εποχές, «τα ταραγμένα όνειρα» που φέρνει ο άνεμος τον χειμώνα, το «αργοσάλεμα των καλαμιών» τις ήρεμες νύχτες, που έμοιαζε με θρήνο για μια χαμένη ζωή, «ο μαχαλάς που λικνίζεται» σαν μωρό από την άνοιξη ως και το καλοκαίρι.